

30. november 2020

Innspill til nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene

Kirkens Bymisjon Oslo – avdeling fattig tilreisende er glade for at det kommer en nasjonal handlingsplan for bærekraftsmålene og vil takke for muligheten til å gi innspill.

Ingen skal utelates: Innspill til forbedringer for fattig tilreisende EU-borgere i Norge

Kirkens Bymisjon arbeider i byer over hele Norge. Vår visjon er at alle mennesker erfarer respekt, rettferdighet og omsorg. Vi jobber for bærekraftige byer og steder som gir rom for alle.

Kirkens Bymisjon Oslo – avdeling fattig tilreisende har et ekstra fokus på migranter i sårbare situasjoner. Norge er et rikt land i et Europa preget av mobilitet, der også fattige mennesker har rett til å forflytte seg over landegrenser. Siden utvidelsen av det felleseuropeiske arbeidsmarkedet for over ti år siden, har Norge opplevd en økning i antall tilreisende og arbeidssøkende EU-borgere. En del av dem er fattige og marginaliserte personer som på lovlig vis kommer til landet for å søke inntekt, men som faller utenfor det ordinære arbeidsmarkedet og etablerte velferdsordninger.

Våre gjester kommer fra hele verden men flest fra Romania, Polen, Latvia og Ukraina. Mange er i landet lovlig, søker arbeid, er i midlertidig arbeid, eller livnærer seg ved hjelp av tiggging, flaskepann og salg av gateaviser. Vi møter daglig mennesker som ikke får sine grunnleggende behov og menneskerettigheter oppfylt: De er hjemløse, mangler tilgang til nødvendig helsehjelp, blir utnyttet i arbeidslivet og diskrimineres i møte med både offentlige og private institusjoner, samt den norske majoritetsbefolkningen forøvrig.

Et av hovedprinsippene i bærekraftsmålene er at ingen skal utelates. De mest sårbare og ekskluderte, som migranter og minoriteter, skal derfor prioriteres. Bærekraftsmålene er ambisiøse. Vi ber om at implementeringen av målene i Norge substansielt forbedrer de humanitære forholdene for fattige tilreisende EU-borgere, motvirker og forebygger diskriminering og utnyttning.

En norsk handlingsplan for bærekraftsmålene må:

- **Bekjempe alle former for hjemløshet:**
Hjemløsheten i Norge har de siste ti årene vært i markant endring, særlig med utvidelsen av EU i 2007. Kirkens Bymisjon merker denne endringen godt i vårt arbeid. Mangelen på et sted å bo forsterker de økonomiske, sosiale, rettighets- og

helsemessige utfordringene de fattig tilreisende står i. Et trygt sted å bo vil dermed også virke positivt for deres økonomiske, sosiale, rettighets- og helsemessige situasjon. En handlingsplan for bærekraftsmålene bør ha som mål at ingen i Norge skal måtte sove ute, og staten må gi tydelige føringer og midler til at målet kan realiseres i kommunene. Særlig må vinterovernattingstilbudet i de største byene styrkes. Skal bærekraftsmål 11 om inkluderende og bærekraftige byer nås, må også hjemløshet avkriminaliseres blant annet ved å fjerne og unngå forbud mot å sove utendørs (soveforbud) i lokale politiforskrifter.

- **Gi nødvendig helsehjelp til alle:**

Skal Norge nå bærekraftsmål 3 om å sikre god helse for alle, må tilgangen til nødvendige helsetjenester for alle som oppholder seg i Norge styrkes betraktelig. I tillegg til papirløse, må EU-borgere på kortere opphold og personer uten helsetrygdkort få rett på nødvendig helsehjelp i Norge.

- **Stanse utnyttning i arbeidslivet:**

Bærekraftsmål 8.8 presiserer at stater i arbeidet med å nå bærekraftsmålene skal «sikre arbeiderrettigheter og fremme et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, **inkludert arbeidsinnvandrere**». Utnyttelsen av utenlandske arbeidstakere i sårbare situasjoner foregår i dag bredt og systematisk omfang og nærmest straffefritt i Norge. For å sikre et trygt og sikkert arbeidsmiljø for alle arbeidstakere, må Norge målrettet bistå sårbare utenlandske arbeidstakere med et sterkt rettsvern, god og helthetlig bistand og tydelig nulltoleranse for dårligere arbeidsvilkår. Norge må gjennom handling gi et klart og tydelig signal om at sårbare arbeidstakere skal og må prioriteres for å gjøre arbeiderrettigheter og et trygt og sikkert arbeidsmiljø bærekraftig for alle. I tillegg må retten til å få opprette en bankkonto styrkes. Mange fattig tilreisende møter i dag store utfordringer med å få opprettet en konto i Norge. Dette bidrar i dag til å presse mange inn i det uregulerte arbeidsmarkedet, noe som medfører stor risiko både for enkeltmennesker og samfunnet for øvrig.

- **Forbedre tilgangen til sosiale rettigheter:**

Prosessen for registrering i Norge må forenkles, og byråkratiske og administrative hindre for fullverdig og meningsfull deltakelse i det norske samfunnet og arbeidslivet må fjernes. Tilgang på tolk og ikke-digitale offentlige tjenester vil være to enkle grep.

- **Bekjempe diskriminering og rasisme mot fattig tilreisende, særlig romer:**

Mange fattig tilreisende opplever, til tross for retten til å søke arbeid i Norge, å bli møtt med skepsis fra det offentlige, befolkningen, arbeidsgivere og utleiery. For å bekjempe diskriminering av fattig tilreisende må kultursensitiv kunnskap og praksis i offentlig forvaltning og arbeidsliv styrkes betraktelig.

Romer fra Romania er en særlig utsatt gruppe i det norske samfunnet. For mange av dem er gateaktiviteter som tigging, flaskepaning eller magasinsalg den aktuelle inntektsbringende aktiviteten. Romer er Europas største etniske minoritet. Gruppen kommer statistisk svært dårlig ut på alle sosio-økonomiske levekårsindikatorer. Deres situasjon i dagens Europa er sterkt preget av en lang historie med diskriminering,

rasisme og undertrykkelse. Kunnskapen om romske samfunn og kultur er ofte lav, og preget av myter og stereotypier.

Forskningsrapporter viser at personer med romsk bakgrunn er den gruppa som flest nordmenn har negative holdninger til. Tilreisende romer møter utstrakt rasisme, trakassering og hatkriminalitet.

Skal Norges innsats for bærekraftsmålene bidra til å stanse den historiske og systematiske diskrimineringen av romer i Europa, kreves målrettede tiltak for å motvirke antisiganistiske fordommer og trakassering, diskriminering og hatkriminalitet mot romer. En reell innsats for å bekjempe diskriminering mot gruppa krever også bistand til ofre og andre tiltak for å få flere til å anmelde hatkriminalitet.

Bærekraftsmål 10.3 sier at stater skal «sikre like muligheter og redusere forskjeller i levekår, blant annet ved å **avskaffe diskriminerende lover, politikk og praksis**». Et viktig steg vil være å trekke tilbake instruks (GI-02/2013) fra Justisdepartementet om å justere praksis for utvisning/bortvisning av utlendinger som er straffet for naskeri eller tyveri av mindre verdier. Siden 2013 har 1338 EØS-borgere blitt utvist etter instruks. Et flertall av de utviste er fra Romania, selv om andelen rumenere som er straffet for de aktuelle forholdene i samme periode, er langt lavere (17 prosent). At fattig tilreisende får utlendingslovens strengeste straff og blir utvist fra Norge på bakgrunn av småtyveri, samtidig som strafferammen for slik kriminalitet gått ned for nordmenn, må anses som diskriminerende praksis. En handlingsplan som tar bærekraftsmål 10.3 på alvor må avskaffe diskriminerende praksis som dette.

Bærekraftsmålene må endre politikk og praksis på ters av departementer og nivåer slik at tiltak drar i samme retning for å styrke den humanitære situasjonen for alle i Norge, også fattig tilreisende. Vi håper å se en norsk handlingsplan som ikke utelater noen, som er ambisiøs og som kommer med tilstrekkelige midler til å få realisert målene innen 2030.

Vi går gjerne i dialog om konkrete tiltak, målformuleringer og indikatorer på disse områdene.

Vi ønsker dere lykke til med det viktige arbeidet og ser frem til å få bidra videre i prosessen.

30. november 2020

Nora Blaasvær

Avdelingsdirektør

Inkludering og mangfold